

SPIS TREŚCI

Przedmowa	5
Część pierwsza	
ZAGADNIENIA PODSTAWOWE (napisał <i>Bogdan Suchodolski</i>)	
Rozdział I. Człowiek twórcą własnego świata i siebie samego	11
1. Swoistość gatunku <i>homo</i>	11
2. Koncepcja człowieka a wychowanie	13
3. Metafizyczne teorie człowieka	14
4. Marksowska krytyka metafizycznych teorii człowieka	16
5. Empiryczne teorie człowieka	17
6. Marksowska krytyka empirycznych teorii człowieka	18
7. Koncepcja człowieka jako twórcy własnego świata	21
8. Wyzwolenie człowieka przez rewolucję	23
9. Nowy człowiek — nowy świat	27
10. Koncepcje antropologiczne i problemy wychowania społecznego w Polsce	28
Rozdział II. O trzech rodzajach wychowania	32
1. Wychowanie naturalne i jego rola	32
2. Wychowanie organizowane świadomie i celowo na tle procesów wychowania naturalnego	35
3. Wychowanie organizowane celowo w specjalnych instytucjach wychowawczych	37
4. Wychowanie w społeczeństwie socjalistycznym	41
5. Dynamika procesów wychowawczych w Polsce	44
Rozdział III. Cywilizacja współczesna a wychowanie	47
1. Nowe cechy życia w XIX i XX wieku	47
2. Epoka współczesna	48
3. Zmieniona rola społeczna wychowania w dobie współczesnej	51
4. Cywilizacja socjalistyczna	57
5. Nowa rola wychowania w krajach socjalistycznych	59
6. Socjalistyczna cywilizacja w Polsce	61

Rozdział IV. Cele wychowania	64
1. Wyprowadzenie celów z perspektyw rozwojowych cywilizacji socjalistycznej	64
2. Zbieżność interesów społecznych i jednostkowych wyrażająca się w celach wychowania	68
3. Przygotowanie do życia społecznego	73
4. Przygotowanie do pracy zawodowej	76
5. Przygotowanie do uczestnictwa kulturalnego	79
6. Cele wychowania a dziedziny wychowawczej działalności	81
7. Integracja działalności wychowawczej	82
8. Nowe dziedziny wychowawczej działalności	85
9. Działalność wychowawcza a bogactwo cywilizacji ludzkiej	88
10. Podstawowe formy działalności człowieka	98
11. Struktura i dynamika działalności człowieka	99
12. Przygotowanie do życia jako wychowanie osobowości	101
13. Człowiek zaangażowany	103
14. Zaangażowanie a życie powszechne i życie wielkich dni	107
Rozdział V. Pedagogika i nauki z nią współdziałające	112
1. Pedagogika jako nauka o wychowaniu	112
2. Pedagogika a inne nauki zajmujące się wychowaniem	113
3. Historyczny rozwój pedagogiki	116
4. Zmiany przedmiotu badań pedagogiki	119
5. Naukowa struktura pedagogiki	121
Rozdział VI. Charakter pedagogiki socjalistycznej	123
1. Twórczy charakter wychowania	123
2. Krytyka natywistycznej teorii samoczynnego rozwoju człowieka	125
3. Krytyka teorii środowiskowych	127
4. Krytyka teorii dwóch czynników, czyli teorii konwergencji	129
5. Prawdy i błędy tzw. nowego wychowania	132
6. Krytyka socjologicznej teorii wychowania	136
7. Krytyka pedagogiki kultury	139
8. Teoria wychowania a praktyka rewolucyjna	141
9. Etapy wychowania w Polsce Ludowej	145
Bibliografia	147
Część druga	
ŚRODOWISKO — INSTYTUCJE WYCHOWAWCZE I OŚWIATOWE <i>napisał Ryszard Wroczyński</i>	
Rozdział I. Różnorodność sytuacji wychowawczych	151
Rozdział II. Środowisko, jego rozwój i typologia	157
1. Środowisko i jego dynamika rozwojowa	157
2. Typologia środowisk	160
3. Środowisko wychowawcze	163
Rozdział III. Kultura, jej upowszechnienie i aspekty wychowawcze	167
1. O pojęciu kultury	167
2. Upowszechnianie kultury, kultura masowa	168
3. Aspekty wychowawcze środków komunikacji masowej	170

Rozdział IV. Rodzina	177
1. Przemiany w strukturze rodziny; rodzina współczesna	177
2. Szkoła i rodzina	182
Rozdział V. Opieka nad dziećmi i młodzieżą	185
1. Rozwój i założenia opieki nad dziećmi	185
2. Formy działalności opiekuńczej	187
3. Opieka środowiskowa	189
4. Poradnictwo wychowawcze	191
5. Zadania szkoły	192
Rozdział VI. Wychowanie pozaszkolne	195
1. Wychowanie pozalekcyjne i wychowanie pozaszkolne	195
2. Geneza i rozwój wychowania pozaszkolnego	197
3. Czas wolny dzieci i młodzieży	198
4. Organizacja wychowania pozaszkolnego w niektórych krajach	200
5. Współczesna organizacja wychowania pozaszkolnego w Polsce	203
6. Rola związków młodzieży w wychowaniu pozaszkolnym	205
7. Funkcja wychowawcza i model dydaktyczny	207
Rozdział VII. Praca oświatowa wśród młodzieży dorastającej i dorosłych	210
1. Geneza i rozwój oświaty dorosłych	210
2. Współczesne zadania oświaty dorosłych	212
3. Klasyfikacja form oświaty dorosłych	215
4. Kształcenie systematyczne	216
5. Czytelnictwo i samokształcenie	223
6. Upowszechnianie wiedzy	227
7. Prace kulturalno-artystyczne	230
Rozdział VIII. Szkoła na tle środowiska i jej szczególna rola	232
1. Dwa tory wychowania	232
2. Środowisko i wychowanie	233
3. Szczególna rola szkoły	239
Bibliografia	242

Część trzecia

TRESC, PROCES METODY WYCHOWANIA

Wstęp — zasady i zasięg działalności wychowawczej (napisał *Bogdan Sucho-*

dolski)	247
1. Ogólne zasady wychowania	247
2. Kształtowanie potrzeb	250
3. Świadome i nieświadome czynniki wychowania	252
4. Wzbogacanie życia	255
5. Budowa wspólnoty	257
6. Człowiek w społeczeństwie	258
7. Kultura uczuć społecznych	261
8. Odpowiedzialność społeczna	263
9. Kształtowanie podstawy wobec życia i poglądu na świat	265
10. Młodzież a konflikty współczesności	267

Bibliografia	270
A. Wychowanie umysłowe (napisał <i>Wincenty Okoń</i>)	271
Rozdział I. Cele i treść wychowania umysłowego	271
1. Społeczne warunki współczesnego wychowania umysłowego	271
2. Ogólne podstawy wiedzy o przyrodzie, społeczeństwie i kulturze	275
3. Charakterystyka przedmiotów nauczania szkolnego	279
4. Kształtowanie naukowego poglądu na świat	295
5. Ogólne przygotowanie do działalności praktycznej	298
6. Wychowanie ogólne a kształcenie politechniczne	302
7. Ogólny rozwój dzieci i młodzieży	304
8. Wychowanie ogólne a kształcenie zawodowe	309
9. Stopnie wychowania umysłowego	310
Rozdział II. Proces dydaktyczny	315
1. Stosunek nauczania do uczenia się	315
2. Epistemologiczne podstawy nauczania i uczenia się	319
3. Uświadamianie uczniom celów i zadań nauczania — uczenia się	326
4. Zaznajamianie uczniów z nowym materiałem	327
5. Zaznajamianie uczniów z ogólnymi cechami przedmiotów	330
6. Utrwalanie opanowanego materiału	336
7. Kształtowanie umiejętności i nawyków	338
8. Wiązanie teorii z praktyką	343
9. Kontrola i ocena wyników nauczania	347
10. Zasady nauczania	349
Rozdział III. Metody nauczania	360
1. Ogólna charakterystyka	360
2. Metody oglądowe	364
3. Metody słowne	366
4. Metody praktyczne	372
5. Nauczanie programowane	376
6. Utrwalanie zdobytej wiedzy	381
7. Sprawdzanie i ocena wyników nauczania	383
8. Wybór metod nauczania	387
Rozdział IV. Organizacyjne formy kształcenia	390
1. System klasowo-lekcyjny i jego modyfikacje	390
2. Lekcje	394
3. Wycieczki	403
4. Zajęcia domowe uczniów	404
5. Formy organizacyjne pracy uczniów	411
Bibliografia	414
B. Wychowanie moralne (napisał <i>Heliodor Muszyński</i>)	417
Rozdział I. Uwagi wstępne	417
1. Pojęcie wychowania moralnego i jego wstępna charakterystyka	417
2. Rola wychowania moralnego w nowoczesnym społeczeństwie socja- listycznym	420

Rozdział II. Treść socjalistycznego wychowania moralnego	425
1. Zakres wychowania moralnego	425
2. Ogólna charakterystyka etyki socjalistycznej jako podstawy wychowania moralnego	429
3. Główne zasady moralności socjalistycznej jako wytyczne dla określenia celów wychowania	432
Rozdział III. Kształtowanie się i rozwój moralnej sylwetki człowieka oraz ich determinanty	435
1. Kształtowanie się podstaw moralnych	435
2. Charakterystyka rozwoju moralnego człowieka	440
Rozdział IV. Główne czynniki rozwoju oraz proces wychowania moralnego	446
1. Proces wychowania moralnego i jego organizacja	451
2. Ogólna charakterystyka procesu wychowania moralnego	453
3. Struktura procesu wychowania moralnego	454
4. Główne zasady organizacji procesu wychowania moralnego	460
5. Formy realizacji procesu wychowania moralnego	462
Rozdział V. Metody wychowania moralnego	470
1. Pojęcie i klasyfikacja metod wychowania moralnego	470
2. Metody wpływu osobistego	473
3. Metody wpływu sytuacyjnego	476
4. Metody organizowania środowiska społecznego przez wychowawców	482
Bibliografia	486
C. Wychowanie estetyczne (napisała Irena Wojnar)	487
Rozdział I. Aktualność wychowania estetycznego na tle sytuacji sztuki w życiu współczesnego człowieka	487
Rozdział II. Nowa koncepcja wychowania estetycznego	497
1. Kształtowanie się koncepcji i jego tradycje	497
2. Teoria wychowania estetycznego	503
3. Wychowanie przez sztukę — ujęcie integralne	507
Rozdział III. Treść wychowawczego oddziaływania przez sztukę	513
1. Przeżycie estetyczne jako podstawa dla wychowawczego oddziaływania sztuki	513
2. Sztuka w wychowaniu moralno-społecznym	517
3. Sztuka w wychowaniu umysłowym	521
4. Sztuka w wyzwaniu twórczych możliwości człowieka	528
Rozdział IV. Wychowanie estetyczne a szkoła i nauczyciel	530
1. Nowe tendencje i doświadczenia w praktycznej realizacji wychowania estetycznego w Polsce i na świecie	530
2. Nauczyciel a sztuka	538
Bibliografia	542
D. Wychowanie fizyczne (napisał Maciej Demel)	544
Rozdział I. Uwagi wstępne	544

Rozdział II. Kręgi pojęciowe wychowania fizycznego	552
Rozdział III. Wychowanie fizyczne jako pedagogiczna ingerencja w przebieg rozwoju fizycznego	554
Rozdział IV. Główne funkcje wychowania fizycznego	558
Rozdział V. Program wychowania fizycznego	567
1. Stymulacja	558
2. Adaptacja	560
3. Kompensacja i korektywa	563
Rozdział VI. Teoria wychowania fizycznego i dyscypliny wspomagające	573
Bibliografia	578

Część czwarta

SYSTEM OŚWIATY I NAUCZYCIEL (napisał *Stefan Wołoszyn*)

Rozdział I. Współczesne systemy szkolne — ogólna charakterystyka. Główne problemy. Szkolnictwo i oświata w Polsce Ludowej	583
1. Pojęcie systemu oświatowego	583
2. Co to jest jednolity ustrój szkolny?	585
3. Problemy szkoły i oświaty podstawowej	597
4. Problemy szkoły średniej	604
5. Zagadnienia szkolnictwa i wykształcenia wyższego	610
6. Szkolnictwo i oświata w Polsce Ludowej	615
Rozdział II. Nauczyciel i elementy wiedzy o nauczycielu	621
1. Z badań nad osobowością nauczyciela	622
2. Z badań nad rolą nauczyciela w środowisku	631
3. Podstawowe cechy dobrego nauczyciela-wychowawcy	634
4. Główne funkcje i obowiązki nauczyciela — podstawy prawne	636
5. Współczesne tendencje w kształceniu nauczycieli	638
6. Zawodowy ruch nauczycielski	645
Bibliografia	650
Zakończenie: Rola oświaty i wychowanie w Polsce Ludowej (napisał <i>Bogdan Suchodolski</i>)	655
1. Osiągnięcia w zakresie rozwoju gospodarki i kultury w Polsce	655
2. Wychowawcza treść społecznych i gospodarczych przemian	657
3. Osiągnięcia i zadania w dziedzinie oświaty i wychowania	660
Bibliografia	667

